

Fråga om den rättsliga grunden för att placera intagna i avskildhet m.m.

Anmälan

AA anförde, som uppgiven talesman för de intagna på avdelningarna B, C och D i anstalten Norrtälje, i en anmälan i huvudsak följande. Onsdagen den 13 oktober 2004 låstes dörrarna till de intagnas bostadsrum inte upp på morgonen. Först på eftermiddagen öppnades dörrarna och då informerades de intagna om att de hade varit placerade i avskildhet med stöd av 50 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL). Inte heller påföljande dag öppnades dörrarna till bostadsrummen på morgonen. De intagna informerades åter om att de var placerade i avskildhet med stöd av 50 § KvaL. De gavs inte möjlighet till utevistelse och fick inte heller duscha eller ringa sina anhöriga och tala om att besök nu inte var tillåtna. Eftersom en del intagna fick vänta upp till två timmar på att få gå på toaletten var de tvungna att uträtta sina behov i papperskorgar i sina bostadsrum. Det var även problem med mathållningen. Först tisdagen den 18 oktober 2004 skedde en förbättring av förhållandena. Rapporter rörande intagna som senare visade sig vara oskyldiga till någon form av misskötsamhet togs inte bort ur KLAS (*Kriminalvårdens klientadministrativa system, JO:s anm.*).

Utredning

Kriminalvårdsmyndigheten anmodades att yttra sig över det som AA framfört i sin anmälan. I sitt remissvar anförde myndigheten genom kriminalvårdschefen BB i huvudsak följande.

Inledningsvis kan konstateras att undertecknad kriminalvårdschef BB hade semester under de aktuella dagarna och inte återkom i tjänst förrän 2004-10-18.

Kriminalvårdsinspektör CC var tillförordnad kriminalvårdschef 2004-10-08–17. Han har inkommit med följande skriftliga redogörelse angående händelseförloppet (bifogas):

”Undertecknad tjänstgjorde aktuella dagar som kriminalvårdschef och ansvarade således fullt ut för de beslut som fattades. Övriga medarbetare hade alltså funktionerna som rådgivare och verkställare av de åtgärder jag beordrade.

Onsdagen den 13 oktober observeras obehöriga i anslutning till anstaltsområdet och av i särskild ordning inhämtad information drogs slutsatsen att otillåtna objekt kastats in på anstaltsområdet och att dessa objekt dessutom kommit i intagnas besittning. I anledning härav vidtas behövliga åtgärder för undersökning av om så verkligen är fallet, dvs. avskildhetsplaceringar och visitationer jämte ytterligare

underrättelseinhämtning. Kriminalvårdsstyrelsens (KVS) jour informeras omgående om situationen och vidtagna åtgärder och steg.

Den 14 oktober finns ny information av sådan kvalitet och med sådant innehåll att det tillsammans med andra omständigheter (upplopp med vandalisering på anstalten Mariefred) inte är utrymme för annat än största möjliga försiktighet. Informationens innehåll var att ett upplopp liknande det som drabbat Mariefredsanstalten skulle äga rum i närtid vid Kriminalvårdsmyndigheten Norrtälje. Jag beslutade därför att omedelbart isolera berörda avdelningar i syfte att skapa tid för ytterligare utredning. Efter utredningen finns starka misstankar mot en relativt vid krets intagna, så många att tillgängliga isoleringsplatser såväl inom anstalten som snabbt tillgängliga i riket ej förslår (placeringssituationen med överbelagda häkten, vandaliseringar på andra slutna anstalter) varför jag beordrar upprättande av provisorisk isolering på en av normalavdelningarna. Inget talade nämligen för att omplacering av 10 till 20 intagna skulle kunna genomföras inom mindre än en månad, särskilt som placeringsorganisationen var under omorganisation och flyttning till nya lokaler, och personalrekrytering var heller inte slutförd, bl.a. var chefen inte på plats. (Det kan anmärkas att fortfarande, i skrivande stund, 27 november, är inte omplaceringarna klara eller ens planerade.)

Beslutet om provisorisk isoleringsavdelning fattades således, förutom av akuta säkerhetsskäl, för att skapa handlingsfrihet under den relativt långa tid som sannolikt skulle förflyta innan samtliga berörda intagna fått adekvat placering. Risken var uppenbar att isoleringstiden skulle bli minst så lång som den i efterhand visat sig bli; att ha intagna isolerade utan möjlighet till promenad fann jag ej acceptabelt. Även dessa åtgärder anmäldes till KVS och såväl här som vid händelserna kvällen den 13 oktober orienterades ordinarie kriminalvårdschef. Kommunikationen med KVS upprätthölls med flera kontakter dagligen under den aktuella tiden.

Beträffande lagstöd för vidtagna åtgärder kan jag bara konstatera att nuvarande lagstiftning inte är helt anpassad till den verkliga situationen på våra slutna anstalter, i detta fall torde dock såväl 50 som 20 och 17 §§ KvaL komma i fråga, se vidare JO-2751-2003.”

Granskning av händelseförloppet:

Av anmälan framgår att celldörrarna inte låstes upp på morgonen den 13 oktober. Detta stämmer inte. Den 13 oktober var de intagna i normal verksamhet. Däremot låstes celldörrarna på avdelningarna B och C inte upp på morgonen den 14 oktober. Anledningen till avskildhetsplaceringarna var den ovan beskrivna, med inkast på kvällen den 13 oktober. De intagna på avdelning C placerades i avskildhet jämlikt 50 § KvaL ca kl. 18.30 den 13 oktober. De intagna på avdelning B avskildhetsplacerades fr.o.m. kl. 07.00 den 14 oktober. Samtliga avskildhetsplaceringar avslutades den 14 oktober kl. 15.30. Skillnaderna mellan avdelningarna berodde på att de akuta insatserna med visitation i första hand riktades mot intagna på avdelning C, där man kunde se koppling mellan de gripna personerna utanför anstalten och någon enskild intagen. Under avskildhetsplaceringen 2004-10-13--14 fanns inte rimliga möjligheter att genomföra förhör med samtliga intagna. Insatserna koncentrerades därför på de intagna, som bedömdes ha kunnat vara inblandade. Något skäl att undanhålla de intagna att de satt placerade jämlikt 50 § KvaL fanns inte. Däremot kunde anledningen inte av utredningsskäl avslöjas i detta läge.

Den 14 oktober inkom information från flera av varandra oberoende källor om ett kommande upplopp på anstalten, som skulle beröra avdelningarna B, C och D. Det enda sättet att hindra detta var ett snabbt avskiljande av de intagna på de berörda avdelningarna, vilket skedde fr.o.m. kl. 07.00 den 15 oktober avseende intagna på B och C samt fr.o.m. kl. 10.15 samma dag avseende intagna på D. Gruppen intagna var stor och avskildhetsplatser fanns, vilket framgår av tf. kriminalvårdschefens yttrande, inte att tillgå i denna omfattning. Avskildhetsplaceringen verkställdes därför på bostadsavdelningarna. Någon möjlighet fanns inte i detta läge att bedöma vilka intagna, som eventuellt inte alls var inblandade i planerna. För D-avdelningens

del avslutades avskildhetsplaceringarna den 18 oktober, medan avskildhetsplaceringen jämlikt 50 § KvaL för intagna på avdelningarna B och C upphörde den 19 oktober. Situationen på dessa avdelningar var betydligt mer komplicerad än på D med strategiska omflyttningar mellan avdelningarna. Med anledning av de fortfarande pågående omflyttningarna var det ej möjligt att låta dessa intagna återgå i normal verksamhet förrän följande dag, d.v.s. den 20 oktober. Det var under rådande förhållanden ej möjligt att ha dem i arbete och de placerades därför i fortsatt avskildhet jämlikt 17 § 2 st KvaL fram till den 20 oktober. Redan under fredagen den 15 oktober påbörjades omflyttningarna, som således syftade till att skapa en isoleringsavdelning i det ena benet på C-avdelningen, där intagna som bedömdes skulle bli fortsatt avskildhetsplacerade placerades. Kravallstaket sattes upp för att möjlig-göra promenader från den nya isoleringsavdelningen. Dessa hann dock genomföras bara i något enstaka fall, innan situationen löstes upp. Beträffande informationen till de intagna angående avskildhetsparagrafen råder delade meningar om i vilken omfattning de intagna muntligt informerats om detta. Helt säkert är att åtminstone en del av de intagna fick information om att det var 50 § KvaL som gällde för placeringen.

Personal i tjänst under helgen vittnar om en rörig, turbulent och närmast kaotisk helg, som av många bedöms som den värsta de upplevt under sin tid i kriminalvården. Förutom erfarna vårdare, var det även ny och oerfaren personal i tjänst i synnerhet på en av de aktuella avdelningarna, vilket inte gjorde situationen lättare. Stämningen på avdelningarna var mycket dålig med aggressivitet från de intagnas sida. Tiden räckte i stort sett inte till för annat än att öppna för toalettbesök samt för matutdelning. Varje öppning krävde att tre personal var närvarande. Vid avskildhetsplaceringar jämlikt 50 § KvaL råder generellt stor restriktivitet avseende telefonsamtal. Något generellt förbud mot att ringa anhöriga för att avbeställa besök hade dock inte utgått och någon intagen tilläts även göra detta. Även personal ringde anhöriga för att inställa besök. Dock har det i efterhand visat sig att alla besökare ej fått informationen.

Kommentarer till punkterna under begärd granskning

- Uppgifter om nära förestående allvarlig skadegörelse/upplopp, som skulle beröra intagna på avdelningarna B, C och D, fanns hos säkerhetsgruppen den 14 oktober och vidarebefordrades samma dag till den tillförordnade kriminalvårdschefen CC. Av säkerhetsskäl kan vi inte för intagna avslöja detaljerna i denna information, som kom från flera oberoende källor och som bedömdes tillförlitlig och allvarlig. Skäl fanns att ta uppgifterna på största allvar. Undertecknad BB hade som ovan framgått semester under hela det akuta händelseförloppet och kom inte i tjänst förrän den 18 oktober. Av CC:s uppgifter framgår att han kontaktade undertecknad både om avskildhetsplaceringarna den 13 oktober samt om åtgärderna fr.o.m. den 15 oktober.

- Informationsutbytet skedde således inte mellan ordinarie kriminalvårdschef och säkerhetsgruppen utan mellan säkerhetsgruppen och CC. De åtgärder, som sedan vidtogs, beslutades inte av säkerhetsgruppen utan av CC med anledning av den information han fått av gruppen.

- Av 13 § KvaL framgår att intagen skall ha möjlighet att dagligen vistas utomhus minst en timme om ej synnerligt hinder möter däremot. Av 50 § KvaL framgår bl.a. att den intagne skall få den lättnad i avskildheten som är möjlig. Att promenader inte kunde ordnas berodde på det stora antalet avskildhetsplacerade, vilket gjorde att det ej fanns praktiska möjligheter att tillåta promenad.

- Att besök ej skulle kunna genomföras för de intagna som var avskildhetsplacerade på paviljongerna B, C och D beslutades inte av säkerhetsgruppen utan av tf. kriminalvårdschef. Som ovan framgår gavs inget generellt förbud för intagna att ringa anhöriga om besöken. Säkerhetsinspektören DD beslutade inte om något sådant. Under placering jämlikt 50 § KvaL är man mycket restriktiv med telefonsamtal. Dock gjordes undantag för besök och även personal ringde anhöriga

om detta. Sammanlagt verkar kontakt inte ha tagits i några enstaka fall, vilket är beklagligt.

- De intagna på paviljong D var avskildhetsplacerade jämlikt 50 § KvaL 2004-10-15–18. De intagna på B och C var avskildhetsplacerade jämlikt 50 § KvaL 2004-10-15–19 samt därefter placerade jämlikt 17 § 2 st Kval fram till 2004-10-20. ("I slutan anstalt får dock gemensamheten mellan intagna på fritiden inskränkas, om det är oundgängligen påkallat med hänsyn till förhållandena på anstalten".) Detta beslutades inte av säkerhetsgruppen utan av ansvarig kriminalvårdsinspektör i samråd med kriminalvårdschefen. Att en del av de intagna skulle varit isolerade jämlikt 21 § KvaL är ej korrekt. Denna paragraf berör lättnader i avskildheten. Däremot placerades ett mindre antal intagna, som ansågs ha haft en ledande roll i planeringen av skadegörelsen m.m. jämlikt 20 § 1 st 1 p KvaL samt 20 § 1 st 2 p KvaL (föreliggande fara för bl.a. allvarlig skadegörelse på anstaltens egendom samt för att hindra att den intagne påverkar någon annan intagen att allvarligt störa ordningen inom anstalten).

- Individuella avskildhetsbeslut har fattats avseende ovan angivna intagna placerade jämlikt 20 § 1 st 1 p och 20 § 1 st 2 p KvaL, eftersom sådan placering bedömts nödvändig. Omprövningen av dessa beslut sker var tionde dag och anmäls jämlikt 31 § förordningen (1974:248) om kriminalvård i anstalt omedelbart till Kriminalvårdsstyrelsen. Besluten kan även överklagas.

- Som tidigare nämnts har säkerhetsgruppen inte i något fall varit beslutsfattare angående avskildhetsplaceringarna. Informationen om skälen till avskildhetsplaceringarna lämnades av tf. kriminalvårdschefen till ansvariga för de aktuella avdelningarna. Att placeringarna skedde jämlikt 50 § KvaL var ingen hemlighet. Däremot låg det i sakens natur att inte lämna ut närmare uppgifter om skälen, eftersom utredning pågick. Som ovan framgår går uppfattningarna isär om i vilken omfattning de intagna informerades om paragrafplaceringen. Telefonsamtalen till besökare/anhöriga har redan kommenterats ovan.

- Enligt anmälan har intagna isolerats kollektivt jämlikt 50 § KvaL vid nära ett tjugotal tillfällen sedan årsskiftet. Intagnas bedömning är att skäl bara funnits vid två tillfällen.

Anstalten använder sig inte av denna form av avskildhet annat än när sådan bedöms absolut nödvändig. Sedan årsskiftet har följande skäl lett till sådan avskildhetsplacering på någon eller några av avdelningarna B, C och D:

2004-03-28: Väpnat fritagningsförsök.

Påskhelgen (jämlikt 17§ 2 st KvaL): Misstanke om vapen inne på anstalten.

2004-07-25: Slagsmål, misshandel av intagen, avskildhet ca 4 timmar.

2004-08-04: Väpnad fritagning/rymning.

2004-09-03: Större antal berusade/påverkade intagna i verkstaden och på avdelningen.

2004-09-23: Berusade/påverkade intagna på avdelningen på kvällen.

Dessutom de två nu aktuella avskildhetsplaceringarna i oktober.

- Kontakterna med KVS sköttes av tf. kriminalvårdschefen. Vid dessa redogjordes för de åtgärder, som myndigheten hade för avsikt att vidta och vidtog. Myndigheten sköter verksamheten på anstalten. Åtgärderna ifrågasattes inte av KVS. Önskemålet/begäran om förflyttning av intagna skickas till Placeringsenheten för handläggning och beslut och var därför inte föremål för diskussion vid ovan angivna samtal.

- Både undertecknad BB och DD (säkerhetsinspektör, ej säkerhetschef) har vid tillsättning på nuvarande tjänst befunnits ha den utbildning/kompetens, som bedömts lämplig för befattningen. I kriminalvårdschefens fall har bedömningen gjorts av KVS, i säkerhetsinspektörens fall av myndigheten.

Ingen i säkerhetsgruppen har några personliga eller ekonomiska intressen i anstaltens kiosk. Vem som får idka kioskverksamhet på anstalten har bestämts via upphandling av utanförstående näringsidkare. Så har skett även beträffande de näringsidkare som f.n. sköter verksamheten.

- Behandlingen av personuppgifter inom kriminalvården regleras dels av personuppgiftslagen, PuL (1998:204), dels av lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården. I förordningen (2001:682) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården ges kompletterande uppgifter om sådan behandling av personuppgifter, som omfattas av lagen. Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om behandling av personuppgifter inom kriminalvården finns i Kriminalvårdsverkets författningssamling KVVFS 2002:6. Föreskrifter om akthantering och journalföring finns i KVVFS 1995:3 (*numera Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journal KVVFS 2004:17, JO:s anm.*).

Av 28 § PuL framgår att den personuppgiftsansvarige är skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter, som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen.

Av 8 § lagen om behandling av personuppgifter inom kriminalvården framgår att personuppgiftslagens bestämmelser angående rättelse av felaktiga uppgifter gäller även för behandling av personuppgifter inom kriminalvården.

Förordningen om behandling av personuppgifter inom kriminalvården ger i 15 § kriminalvårdsmyndigheten stöd för att behandla personuppgifter avseende bl.a. misskötsamhet.

I 3 §, allmänna råd, KVS:s föreskrifter och allmänna råd om behandling av personuppgifter inom kriminalvården, anges som exempel på felaktig behandling att fel personnummer eller fel adress angivits för en person eller att personuppgifter, även om de är korrekta, använts på ett felaktigt sätt i verksamheten.

Av 11 § KVVFS 1995:3 (numera 25 § KVVFS 2004:17, JO:s anm.) framgår att en anteckning i behandlingsjournalen inte får tas bort. Om felaktigheter uppmärksammas skall de strykas över och ny anteckning införas, av vilken det skall framgå att det är fråga om en rättelse.

I de aktuella fallen har det funnits lagstöd för att skriva rapporter i Kriminalvårdens administrativa system (KLAS) om misstanke om planerad skadegörelse. Ingen intagen på de berörda avdelningarna kunde i detta läge fritas från misstanke. Efter att förhör hållits, har beslut fattats i vilka det beträffande de flesta intagna på de aktuella avdelningarna konstateras att den intagne "ej varit en av dem som kan knytas till aktuell händelse". Rapporten och förhöret har därför ej föranlett någon disciplinär åtgärd. Vi kan inte se att detta fyller kriterierna för felaktig behandling av personuppgifter, vilket skulle föranleda rättelse.

Beträffande den uttryckta oron för att rapporterna skulle kunna påverka den fortsatta verkställigheten kan sägas att Placeringsenheten (sedan 2004-12-01 KVS placeringsenhet) har tillgång till alla uppgifter i KLAS. Inför en begäran om förflyttning skrivs dessutom normalt ett placeringsunderlag, som delges den intagne, varför han själv kan påpeka om han anser att någon uppgift använts på ett felaktigt sätt.

- Besluten om avskildhet fattades av tf. kriminalvårdschefen CC. Undertecknads uttalande i Radio Stockholm (lösryckt ur sitt sammanhang) betydde att vi hade fått information, som viktats och bedömts trovärdig både av polis och vår egen underrättelsetjänst. Vi kunde då inte göra annat än agera och detta bedömdes vara det enda sättet att hantera situationen på. Uttalandet förtydligades av mig vid ett samtal med representanter för intagnas förtroenderåd den 28 oktober. Jag förklarade då att myndigheten i ett initialskede med svepande uppgifter om en aktion liknande den som ägt rum på anstalten Mariefred behövde tid för att hitta de drivande i aktionen. Jag är väl medveten om att förfaringssättet med avskildhetsplaceringar

även drabbar en del ”oskyldiga”. När vi väl hittat den kärna av intagna, som ansågs drivande, kunde avskildhetsplaceringarna hävas.

Myndighetens sammanlagda bedömning:

Kriminalvårdsmyndigheten Norrtälje har under innevarande år drabbats av en rad ordningsstörningar av allvarlig karaktär. Att klientsammansättningen är svår på denna anstalt är allmänt känt och påtalas ofta i olika sammanhang. Till en del beror detta på den rådande bristen på platser på slutna anstalter, vilket ibland leder till klart olämpliga klientkombinationer.

Uppgifterna, som fanns den 14 oktober, hanterades på det enda sätt beslutsfattaren på myndigheten vid tillfället fann möjligt. Avskildhetsplaceringarna på bostadspaviljongerna med den begränsade service från personalens sida den ledde till, skapade mycket irritation hos de intagna, som riktade sin aggressivitet mot avdelningspersonalen. På grund av den stora gruppen avskildhetsplacerade fanns det inte möjligheter att erbjuda de isolerade några lättnader i avskildheten.

De formella brister vi upptäckt vid vår egen granskning är:

- Alla besökare fick ej information om indragning av besök. Huruvida anstalten gjort misstag eller berörda personer ej kunnat nås, har varit svårt att i efterhand säkerställa.
- Informationen om vilket lagrum som tillämpades avseende avskildheten har tydligen ej gått fram till alla intagna.

Slutligen kan, såsom tf. kriminalvårdschefen påtalar i sitt yttrande, konstateras att nuvarande lagstiftning inte är helt anpassad till den verkliga situationen på våra slutna anstalter. Användningen av 50 § och 17 § andra st KvaL i de nu aktuella sammanhangen kan förvisso diskuteras. Samtidigt upplever vi att JO i beslut i annat ärende den 23 september 2004 (dnr 2751-2003) uttalat viss förståelse för motsvarande problem med avskildhetsplaceringar och även vidarebefordrat sitt beslut till Kriminalvårdskommittén, som bl.a. har utarbetat en ny kriminalvårdslag.

AA kommenterade remissvaret.

I beslut den 28 december 2005 anförde *JO Nordenfelt* bl.a. följande.

Bedömning

Av 17 § första stycket KvaL följer att en intagen under tid då han är skyldig att ha sysselsättning skall vistas tillsammans med andra intagna, om inte annat följer av bestämmelserna i KvaL eller av sysselsättningens särskilda beskaffenhet. Vägrar ett större antal av de intagna vid en sluten anstalt samtidigt att ha den sysselsättning som har ålagts dem, får dock gemensamheten mellan dem inskränkas i den mån det är oundgängligen påkallat med hänsyn till förhållandena på anstalten. Enligt andra stycket får den intagne på fritiden i den utsträckning han önskar det vistas tillsammans med andra intagna, om inte annat följer av bestämmelserna i KvaL. I en sluten anstalt får dock gemensamheten mellan intagna på fritiden inskränkas, om det är oundgängligen påkallat med hänsyn till förhållandena på anstalten.

Av dåvarande 3 kap. 3 § Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt KVVFS 2004:13 (numera KVVFS 2005:2) framgår bl.a. att ordinarie tid för programverksamhet för de intagna skall vara 40 timmar i veckan och att programverksamheten skall förläggas mellan kl. 7.30 och 19.00 helgfri måndag–fredag.

I 50 § KvaL föreskrivs att under utredningen av frågor som avses i 49 § – dvs. frågor om senareläggning av villkorlig frigivning, varning eller tillsägelse – får en intagen tillfälligt hållas avskild från andra intagna i den utsträckning det är absolut nödvändigt för att syftet med utredningen inte skall äventyras. Åtgärden får inte bestå längre än fyra dygn. Kan den intagne inte hållas avskild på anstalten, får han placeras i allmänt häkte, om detta är lämpligare än att han förs över till en annan anstalt. Den intagne skall få den lättnad i avskildheten som är möjlig.

Av utredningen framgår följande om hur länge de intagna har varit placerade i avskildhet och med stöd av vilket lagrum.

De intagna på avdelning B var placerade i avskildhet med stöd av 50 § KvaL från den 14 oktober 2004 kl. 07.00 till kl. 15.30 samma dag. Därefter placerades de på nytt i avskildhet med stöd av samma paragraf från den 15 oktober 2004 kl. 07.00 till den 19 oktober 2004, varefter de fortsatt var placerade i avskildhet med stöd av 17 § andra stycket KvaL fram till den 20 oktober 2004. Placeringen i avskildhet med stöd av 50 § KvaL varade för de intagna på avdelning C från den 13 oktober 2004 ca kl. 18.30 till den 14 oktober 2004 kl. 15.30. Placeringen i avskildhet återupptogs därefter från den 15 oktober 2004 kl. 07.00 till den 19 oktober 2004. I likhet med de intagna på avdelning B och under samma tidsperiod var de intagna på avdelning C därefter placerade i avskildhet med stöd av 17 § andra stycket KvaL. Intagna på avdelning D var placerade i avskildhet med stöd av 50 § KvaL från kl. 10.15 den 15 oktober till den 18 oktober 2004.

Därutöver har ett mindre antal intagna varit placerade i avskildhet med stöd av 20 § första stycket 1 och 2 KvaL, eftersom de har bedömts haft en ledande roll i planeringen av skadegörelse.

Vad först gäller frågan om placering i avskildhet med stöd av 17 § andra stycket KvaL vill jag anföra följande.

Det finns större möjligheter att på en sluten anstalt avskilja intagna från gemensamheten med hänsyn till förhållandena i anstalten om det inträffar en händelse under fritid än om den inträffar under den fastställda programtiden. Om den inträffar under fritiden finns en möjlighet att inskränka gemensamheten mellan intagna om det är oundgängligen påkallat med hänsyn till förhållandena i anstalten. Under programtid är detta möjligt endast om det är fråga om kollektiv arbetsvägran. JO har i tidigare beslut anfört att det inger starka betänkligheter att – som kriminalvårdsmyndigheten även i det här fallet måste ha gjort – tillfälligt ändra dagordningen för att bestämmelsen i 17 § andra stycket KvaL om inskränkning under fritid skulle vara tillämplig (se bl.a. JO:s beslut den 23 september 2004, dnr 2751-2003). Jag finner inte skäl att för egen del göra någon annan bedömning (se även SOU 2005:54 s. 470 f.).

Vad sedan gäller frågan om placering av intagna i avskildhet med stöd av 50 § KvaL vill jag anföra följande.

Kriminalvårdsmyndigheten har i sitt remissvar uppgett att det under perioden den 13 oktober 2004 till den 14 oktober 2004 inte fanns möjlighet att hålla förhör med samtliga intagna utan att insatserna koncentrerades på de intagna som bedömdes vara inblandade i den händelse som låg till grund för besluten om placering i avskildhet. Om det under nästa period av placering i avskildhet med stöd av 50 § KvaL – fr.o.m. den 15 oktober t.o.m. den 18 respektive 19 oktober 2004 – har hållits förhör med de intagna framgår inte av myndighetens remissvar. Som kriminalvårdsmyndigheten har anfört i sitt remissvar kan tillämpningen av 50 § KvaL i den aktuella situationen diskuteras. Kriminalvårdskommittén har också uppmärksammat de tolknings- och tillämpningssvårigheter som den nuvarande lagstiftningen ger upphov till (se SOU 2005:54 s. 471).

Med anledning av vad AA har anfört om möjligheterna att gå på toaletten och att duscha vill jag erinra om att vad som anges i 9 § första stycket KvaL om att en intagen skall behandlas med aktning för sitt människovärde och vad som föreskrivs i dåvarande 2 kap. 6 § Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt, KVVFS 2004:13, om att den intagne skall ha möjlighet att dagligen sköta sin hygien.